

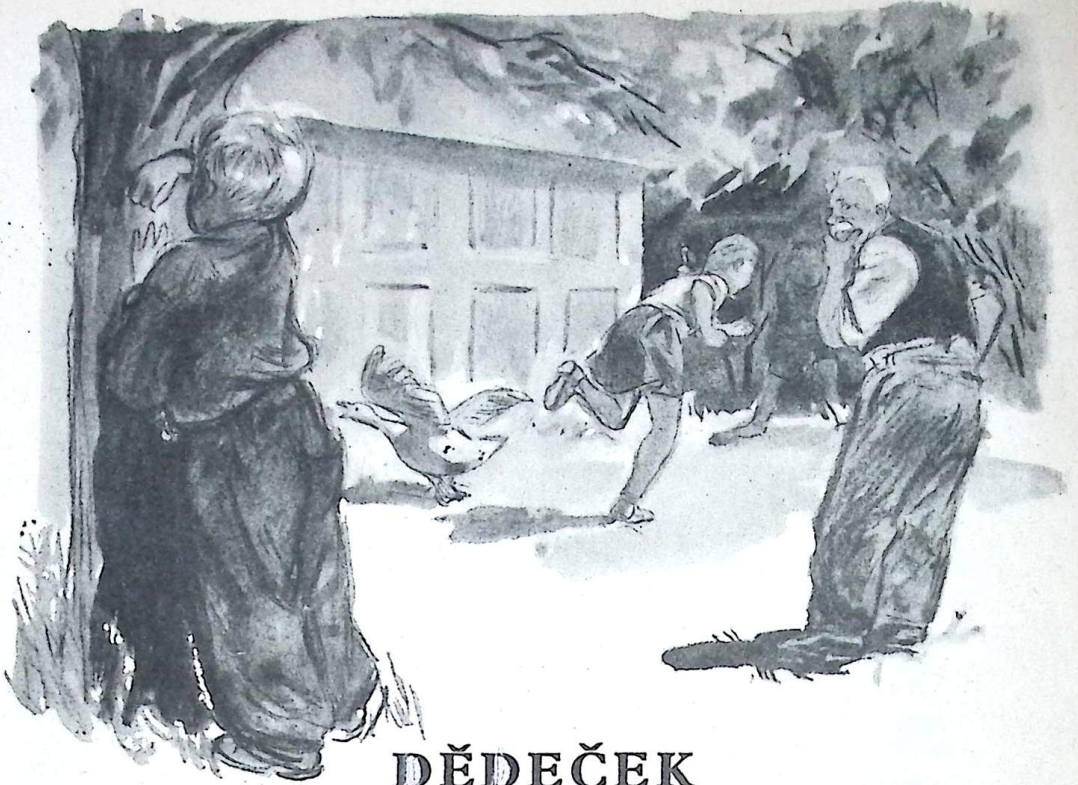
Mateřídouška

Časopis pro nejmenší čtenáře

Nechod' tam, prší tam,
je tam velké bláto,
upadneš, nevstaneš,
budeš volat: táto!
Budeš volat: táto!
nestojí to za to!
Táta přijde na pomoc,
vyšlehá tě za to.

Lidová z Čech

DĚDEČEK

Lucie Jirotková

Jirka Strnadů má takového zvláštního dědečka. Byl kdysi námořníkem, jezdil taky v cirkuse na koni, stavěl lanovku, byl dřevorubcem a taky vařil na parníku — zkrátka toulal se po světě a uměl se chopit každé práce. Dnes už má taky bílé vlasy jako jiní dědečkové, ale — co vám budu dlouho vyprávět! Poslyšte, co se stalo zrovna v neděli — a hned budete vědět, jaký on je!

Jde dědeček kolem zahrad k Strnadům na nedělní oběd. Jde vzpřímený, pohvizduje vesele, hlavu drží vzhůru. Všichni ho znají, všichni ho zdraví, a dědeček se zastavuje u plotů zahrad, prohlíží znalecky květiny a stromy, radí, jak s nimi zacházet. Protože Jirkův dědeček rozumí všemu, i lidem, i zvířatům, i ptákům a

květinám. Pohovoří a pak si zas pružně vykračuje dál.

„Dědo!“ volá Jirka, sotva dědečka zahlédne. „Dědo, pojď si s námi hrát na schovávanou!“

Z okna Jirku napomíná mamčin hlas:

„Prosím tě, Jirko, za chvíli bude oběd — a děda přece není žádný malý chlapec!“

Ale děda vrtí hlavou. Samozřejmě, že si zahraje. Dobrých padesát let si nehrál na jukanou! Alespoň jednou si zahraje!

Jirka odpočítává, hlavu opřenu o ruce, ruce o kmen lípy.

„Deset, dvacet, třicet . . .“

Anička zmizela za rohem domku. Zuzka běží ke králíkárně, až jí copánky poskakují. Michal se krčí za

dveřmi kůlny. Jen děda se rozhlíží.

„... padesát, šedesát, sedm...“
Jirka přidává rychlosti.

Děda se rozhodl. Takovou schovávačku, jakou on si vymyslel — na to hned tak někdo nepřijde! Oknem do kuchyně žádný z kluků a děvčat nepoleze, ani nemůže, to by se maminka zlobila. Ale jemu, dědovi, neřekne nic, jakpak by mohla — copak není její tatínek? Copak tu dnes není na návštěvě? Dědeček se vyhoupl na okno. Ozvala se rána.

Zuzčin cop vyhlédl za králíkárnou. Chvěl se zvědavostí. Co se to stalo? Anička vysunula za rohem domku tvář jen s jedním okem: Co se to stalo? I Michal se zavrtěl v kůlně.

Jirka zrovna dopočítal, otočil se a hned zvědavce vidí:

„Ráz dva tři, Anička tamhle!

Ráz dva tři, Zuzka za králíkárnou!

Ráz dva tři, Michal v kůlně!“

Pak všechny děti běží nedočkavě k oknu, odkud je slyšet dědův smířlivý hlas.

Podívají se oknem do kuchyně. Na zemi sedí děda v kaluži nudlové polévky, vedle dědy převrácený hrnec. Nad tou spouští lomí rukama Jirkova maminka:

„Jenom na chvíličku jsem ji dala vychladnout na okno... Taková dobrá polévka a...!“

Děda se podívá naoko zkroušeně na děti, děti se rozesmějí.

„Styďte se,“ obrací se k nim děda, „copak to je k smíchu smát se starému dědečkovi?“

A Jirka u lípy pikoluje vřiskavým hlasem:

„Ráz, dva tři, děda v polívce!“

UTÍKALY KLEŠTĚ

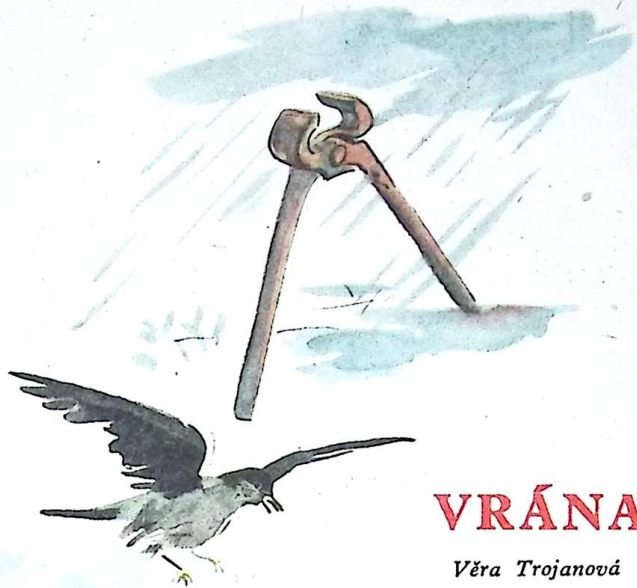
Oldřich Syrovátka

Utíkaly kleště
před kapkami deště.

— Tvoje kapky, dešti,
ty nás nevyleští!

Než proběhly ves,
byly sama rez.

Zaplakaly kleště:
— To scházelo ještě!

VRÁNA

Věra Trojanová

Zakrákala vrána zrána,
že se zlobí na havrana.
Kdo by na něj neměl zlost!
Prý mu nejsem černá dost.

KOMINÍK

Antonín Pojar

Kominík jde do vrátek.
Černý, usměvavý.
Komín zlobí od rána.
Však on nám ho spraví.

Oheň zase vesele
v kamnech rozhoří se,
a než úkol dopíšu,
budou vdolky v míse.

BABÍ LÉTO

Władysław Broniewski

V podzimním dnu pomaličku
jde děd, opřen o babičku.

Babka říká: „Podzim je tu,
hřej se, dědku, v babím létu!“

„Babičko,“ hned dědek nato,
„koukej, letí babí léto!“

Letí, letí příze sivá,
vítr přede, vítr zpívá.

„Vlas ti, dědku, poprášila.“
„Tobě taky, babko milá...“

Slunko hřeje. Pomaličku
jde děd, opřen o babičku.

Přeložil Jan Pilař

V DRUŽSTEVNÍ KOVÁRNĚ

Zdeněk Zaoral

Bum a bum a dziny, dziny,
jiskry srší s kovadliny.
Už se žhaví, už se ková,
za chvíli už zasvítlí
podkověnka krásně nová
pod koňskými kopyty.

Na koníčka sedne synek,
zamává mu maminka,
podkověnka o kamínek
jak zvoneček zacinká.

O NÁKLADNÍM VLAKU

Eduard Petiška

Nejdříve jela lokomotiva, za ní služební vůz, za služebním vozem vagon s bramborami, za vagonem s bramborami vagon dříví, za vagonem dříví vagon s uhlím, za vagonem s uhlím vagon s bednami se sklem, za vagonem se sklem vagon s obilím, za vagonem s obilím jel docela prázdný vagon. Ten byl ze všech poslední.

Prázdný vagon nejvíc duněl, nejvíc hučel a prozpěvoval. Vagon s obilím, který jel před ním, se ho zeptal: „Co si tak prozpěvuješ?“

„Jak bych si neměl prozpěvovat,“ říkal poslední prázdný vagon. „Jsem slavný vagon. Minulý týden jsem vezl do pražské zoologické zahrady lva. Jsem velký a silný vagon. Vezl jsem lva.“

„Nač je ti tvá síla,“ povídal vagon s obilím, „kdybych tě netáhl, zastavíš se. Na mně záleží, jedeš-li nebo ne.“

„Co to říkáš,“ zabručel vagon se sklem, který jel před vagonem s obilím, „kdybych já netáhl vás, zastavíte se oba jako nic.“

Vagon s uhlím zahučel: „To tak, kdybych já vás netáhl, všechny tři se zastavíte.“

Uslyšel to vagon s dřívím: „Co se hádáte, já vás táhnu všechny čtyři.“

Vagon s bramborami se smál:

„I co vás vede, já, já vás všech pět táhnu, kdybych vás netáhl, zastavily byste se.“

Služební vůz je okřikl:

„Kdybyste nemluvily! Nebýt mne, nejely byste. Já táhnu celý vlak.“

„Jak jsi domýšlivý,“ zlobila se lokomotiva, „ani byste se nehuly, kdyby nebylo mne.“

Najednou se vlak zastavil:

„Co se děje, proč mě netáhneš, proč nejedeme,“ zeptal se poslední vagon, ten silný a velký, který vezl minulý týden lva.

Vagon s obilím, který jel před ním, řekl: „Nemohu jet, když mě netáhne vagon se sklem, který je přede mnou. Nevím, proč mě netáhne.“

„Vagon s uhlím mě netáhne, proto nejedu,“ zabručel vagon se sklem.

Vagon s uhlím zahučel:

„Copak mohu jet, když mě netáhne vagon s dřívím?“

Vagon s dřívím řekl:

„Nemohu jet, vagon s bramborami mě netáhne.“

Vagon s bramborami řekl:

„Služební vagon mě netáhne, proto nejedu.“

Služební vagon řekl:

„Já za to nemohu. Nejedu, protože mě netáhne lokomotiva.“

Lokomotiva mlčela a vyfukovala kouř z komína.

„Proč nejedeš, lokomotivo?“ zeptal se jí služební vagon, „řikala jsi, že táhneš celý vlak, proč tedy nejedeš?“

„Člověk mě zastavil,“ řekla lokomotiva, „až bude člověk chtít, pojedou zase.“

Netrvalo dlouho a nákladní vlak se rozjel. Ale vagony se už nehádaly. Lokomotiva odfukovala a člověk ji řídil.

ELEKTRICKÝ VLAK

Vlastimil Maršíček

Po kolejích stále jezdí
do kolečka od zdi ke zdi.
Bez dýmu a bez sazí.
Na co vjede, porazí.

V tunelu se schová celý:
pod stoličkou, pod postelí.
Půjde-li to, dojedu
s tímhle vláčkem pro dědu.

SESTRY KOLEJNICE

Jan Čarek

Povídala kolejnice
sestřičce své kolejnici:
Dávno jsem ti chtěla říci,
nemám ráda každý vlak,
nejradši mám rychlovlak.

Nákladní vlak nemám ráda,
to mě bolí dlouho záda,
než přejede celý vlak.
Sestřičko, že je to tak?

Je to tak, je to tak,
rychlovlak je rychlovlak.

LOKOMOTIVA

Wladyslaw Broniewski

V nádraží stojí mašinka těžká,
z komína páru vyráží ztěžka.

Hvízdá a syčí, supí a heká,
po bocích mastný olej jí stéká.

Pískne a náhle jede jak živá.
Dali jí jméno — lokomotiva.

Z polštiny přeložil Jan Pilař

POŽÁR U TRATI

Vlastimil Maršíček

Spadla jiskra do jehličí.
Šlehl plamen. Prská, syčí.
Hoří listí, hoří tráva.
Straň je hned jak plotna žhavá.

Jako had se oheň plazí . . .
Než se dostal nad stráň k mlází,
utloukl ho Jirka drny —
Zbyly po něm černé skvrny.

PROTIVA DĚŠŤ

V. Osejevová

Tenhle deštík protiva
rád mě ráno budívá.
Chce si asi se mnou hrát.
Takové hry nemám rád . . .

Já do branky — za mnou vběhne.
Já do domu — na práh sedne.
Stále jenom „kap kap kap“
povídá mi přes okap.

Do školy když ráno jdu,
sotva vyjdu, už je tu.
Ze školy jdu, za mnou jde:
že mě domů dovede.

Vzal jsem pláštěnku a boty,
vyběhl jsem do té sloty
a pak jsem ho vodil jen
do kolečka celý den,
sem a tam, až nemoh dál.
Už neprší! Děšť se vzdal!

Přeložila Milena Lukešová

DRAK

Vlastimil Maršíček

Už se jním třpytí louka.
Se strniště vítr fouká.
Fičí vítr, fičí s polí,
honí draka nad topoly.

Nad topoly draka žene —
drak má strápce naježené.
Foukej, větře, foukej víc,
ať drak letí na měsíc!

O LOVCI, KTERÝ ROZUMĚL ŘEČI ZVÍŘAT

(Vietnamská pohádka)

Na jihu Vietnamu žil lovec, který často v lese vídával párek hadů. Jednoho dne spatřil hadí samičku, jak se svléká z kůže. Sameček stál věrně na stráž a samičku živil, i jinak se o ni staral. To se lovcům velmi líbilo.

Jiného dne se zase svlékal z kůže hadí sameček. Jenomže samička o svého druhu projevovala pramálo starosti. Dokonce běhala za jinými hady. To lovce zle pohněvalo. Napjal luk, vypustil šíp a přesnou ranou nevěrníci usmrtil.

Had marně čekal na družku. Když opět nabyl sil, šel ji hledat. Po čase ji našel mrtvou. Podle šípu, který ještě trčel v jejím tenounkém těle, poznal, kdo ji zabil. Rozhořčeně se obrátil a spěchal se lovcům pomstít.

Vyplazil se na střechu jeho domu a tam čekal, až se lovec objeví. Ale jak tak čeká, uslyšel z domu rozhovor. To hovořil lovec se ženou.

„Zažil jsem,“ vyprávěl lovec, „zajímavou příhodu. Poznám jsem hadí rodinku. Jednoho dne se svlékala z kůže ona a on o ni tuze pečoval. Ale když se pak svlékal on, milá zlatá si klidně odběhla za jinými a

vůbec si nevšimla starostí, jež on měl se svlékáním. To mě tak rozzlobilo, že jsem ji usmrtil.“

Had na střeše pochopil, že jeho žena byla potrestána po právu. Proto se raději odplazil. Za několik dní přinesl pak lovcům na znamení díků drahokam. Vzácný kámen měl tu vlastnost, že ten, kdo jej nosil, ihned porozuměl řeči zvířat.

Zanedlouho navštívil lovec svého dalekého přítele. Byl to pohostinný muž. Hned poručil ženě, aby nazítří zabila největší husu a hostu ji pěkně připravila.

Lovce v noci slyšel, jak husa smutně říká houserovi: „Zítř ráno už budu na pekáči. Dobře se starej o naše housátka!“

Lovce vstal proto záhy a prosil přítele, aby mu raději místo husy nabídl trochu rýže a zeleniny. Přítel rád vyhověl. A tak lovec zachránil housátkům mámu.

Když za dlouhý čas lovec zemřel, nosily za něho všechny husy smutek. Každá měla na hlavě docela malé bílé peříčko — hřebínek.

Přeložil Dalibor Kozel

O KOCOURKOVSKÉM KOPCI

Jaroslav Závada

Nad Kocourkovem se vypíná vysoký kopec, s něhož je pěkný rozhled na náměstí s kašnou, na radnici i na rybníček pod radnicí. Každé to místo je památné a opředeno podivnými pověstmi. Proto vylezme na ten kopec i my a rozhlédněme se kolem do kola.

Za starých časů ležel Kocourkov v široširé rovině, protože měšťané se do kopců neradi namáhali. Král Hollec, slavné paměti, dal na náměstí vykopat hlubokou studnu, protože čistá voda rozumu nekalí.

Kopali studnu na náměstí, vykopali ji hlubokou. Ale kam s hlínou, kterou ze studny vykopali? Přece ji nenecháme na náměstí?

Radili se, radili, až kterási moudrá hlava dostala nápad, aby opodál vykopali díru a do ní tu hlínu z kašny zakopali.

Vykopali opodál hlubokou díru a do ní tu hlínu z kašny zakopali.

Ale z nové díry jim narostl nový kopec kamení a hlíny. Rozhodli se, že vykopají ještě jednu díru za městem a do ní že nanosí starou hlínu.

„Do třetice všeho dobrého!“ těšili se. Vykopali do země hlubokou jámu, tam naházeli starou hlínu a kamení. Ale narostla jim zase nová hromada hlíny. A ta hromada — to je ten jejich kocourkovský kopec.

Na tom kopci vyrostl mohutný strom. Jeden kmotr neměl jednou v zimě čím si zatopit, proto si řekl, že si naseká větví. Vylezl na strom, usedl

na silnou větev, že si ji uřeže, aby si zatopil v kamnech.

Řezal pod sebou větev a řezal, až ji uřežal. Větev spadla, on na ní sice pevně seděl a dobře se jí držel, ale přece jen si natloukl.

Hrozně se na ten strom rozhněval a řekl si, že za trest skácí strom celý.

Vzal sekeru, strom podřal a skácel. Osekal větve a už chtěl domů pro trakař, že si kmen odveze, ale vtom se počal kmen s kopce kutálet dolů a milý kmotr s ním.

Celé město se dívalo a smálo, jak se kmotr kutálí dolů. Ale chybami se moudrá hlava učí!

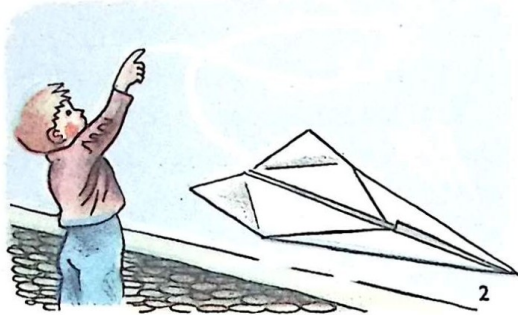
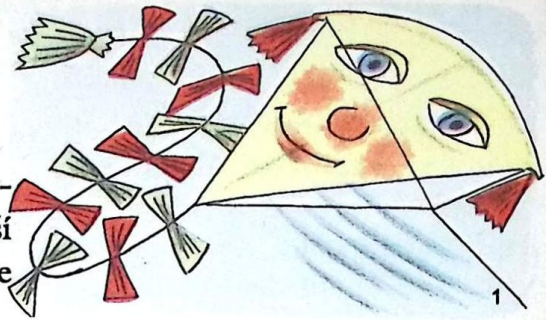
„Nesmějte se!“ bránil se kmotr, když se dokutálel na náměstí. „Aspoň jste se naučili svážet dříví. Doposud jste se lopotili a tahali dříví z lesa, teď si zavezeme stromy a klády na kopec a ony se nám samy skutálejí na náměstí až k domu!“

A opravdu — od těch dob už bylo po těžké práci.

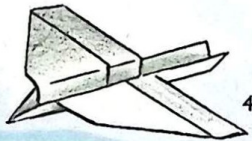
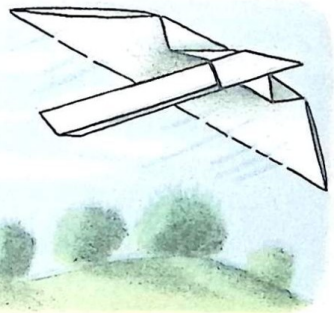
TÁTO, proč letadlo letí?

Proč nepadne jako já, když vyskočím? — Však také tebe nenadnáší vztlak. Podívej se na draka: jak je

skloněn proti větru, vítr na něj odspodu tlačí a nahoře ssaje. Však víš, když ssaješ slámkou, že limonáda stoupá vzhůru. A stejné ssání zdvihá i draka. Tlak větru odspodu a ssání shora se jmenuje vztlak. Proto drak

letí dobře, jen když fouká vítr. Když si však složíš papírovou šipku, letí i v bezvětří. Nemusí čekat na vítr. Sama si jej dělá tím, jak ji hodiš dopředu. Kdybys byl docela malilinkatý a sedl si do takové vlaštovky, cítil bys,

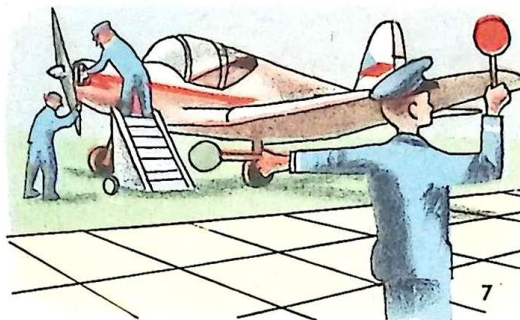

jak to kolem ní fičí. Vzduch se opírá zespodu do křídel, shora zase ssaje a vzniká vztlak jako u draka. Šipka proto nepadne k zemi jako kámen, ale plavně klouže. Musí však klesat, aby si udržela pohyb vpřed. Letadlo

má jako šipka křídla lehce skloněná proti větru. Dopředu se však pohybuje silou motorů. Jak otáčejí vrtulemi, ty se do vzduchu zavrtávají jako do dřeva a táhnou za sebou drak letounu. Tak se i těžký letoun může vznést vlastní silou. Přesto však také

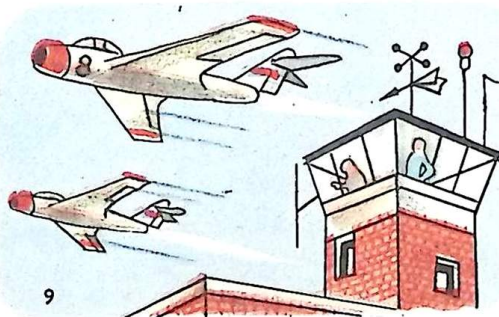

využívá větru. Všimni si, až půjdeme na letiště, že se při startu rozjíždí vždy proti větru, aby se odlepilo od země už po krátkém rozběhu. Proto mají letiště několik rozjezdových drah. — Aby letadlo letělo rychle,

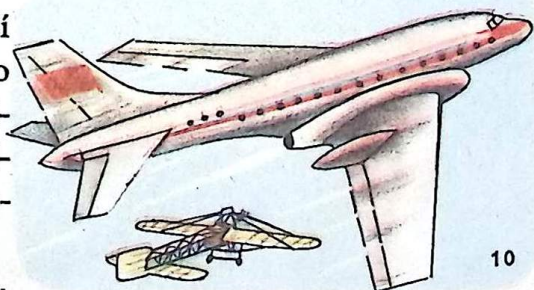
správným směrem, ve správné výšce a také bezpečně, o to se stará mnoho lidí. Před každým letem se musí nakrmit benzinem, ošetřit motory a spousta složitého zařízení v pilotním prostoru. Důležitým zařízením je ra-

dio. V přídí letadla jsou dva piloti, kteří je řídí podle pokynů letovoda, a letovod se zase řídí při svých výpočtech tím, co mu řekne radista. Stejně jako na ulici, i ve vzduchu se doprava řídí podle určitých pravidel.

Dopravu zde řídí letištní věž pomocí radia. Letiště si pak letadla předávají „z ručky do ručky“ jako štafetu — a všechno pomocí radia. Tak je dnes; v dobách, kdy se začínalo létat, si pilot dělal i mechanika a letištní per-

sonál. Stačila mnohem jednodušší letadla. Až se někdy dostaneme do Prahy, podíváme se na taková letadla-dědečky do Národního technického musea a budu ti vyprávět o inženýru Kašparovi a Čihákovi.

Napsal Zdeněk Škoda, nakreslil František Škoda

SOJKA MÁŇA

Jiří Felix

Mluvit se naučí nejen papoušci a krkavci, ale také někteří ptáci našich lesů. Mezi ně patří i sojka. Poslyšte, jak se naučila mluvit sojka v zoologické zahradě.

Školáci z Prahy přinesli do zoologické zahrady mladou sojku, kterou našli na výletě. Neuměla ještě létat. Vypadla asi z hnízda a zpátky se už nedostala. Dali jsme ji do klece a ošetřovatel Pepík ji několikrát denně krmlil.

Když se už dovedla nasytit sama, přemístili jsme ji do klece ke kavkám, strákám a vránám. Ošetřovatelka havranovitých ptáků jí říkala Máňa. Měla ji ze všech ptáků nejraději. Sojka Máňa si jí sedala na rameno, nechala se krmit seka-

ným masem a houskou a naučila se od ní několik slov. Pokyvovala při tom hlavou a žvatlala: „Maňo, Maňo, už jdeš?“

Jednou návštěvníci prorazili u klece dvířka. Sojka Máňa našla brzy otvor a hurá ven.

Brzy ráno šla ošetřovatelka ptáky krmit. Všude bylo ještě ticho a prázdno. Náhle se za ošetřovatelkou ozvalo: „Maňo, kam jdeš?“

Ošetřovatelka se polekaně otočila. Nikdo tam nebyl. A opět se ozvalo: „Maňo, Maňo!“ Sojka seděla na větvi a ukláněla se.

„Tys mě polekala,“ oddychla si ošetřovatelka. „Ale jak se dostala ven?“ pomyslíla si. Rychle se rozhlédla ke kleci. Sojka popoletovala za ní. A hned k otvoru, jako by chtěla ukázat, kudy utekla. Ale dovnitř už nevlétla. Vylétla si na strom a zvědavě se dívala, jak ošetřovatelka spravuje pletivo na dvířkách.

„Máňo, pojď domů, pojď Máničko,“ lákala ji ošetřovatelka.

Sojka slétla na zem, chvíli poskakovala a pak vylétla a sedla si ošetřovatelce na ruku. Ta jí podávala nejlepší sousto. Chtěla ji chytit. Rychle po ní sáhla. Ale chytrá sojka po očku pozorovala každý podezřelý pohyb a v mžiku ulétla.

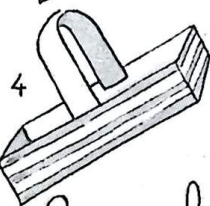
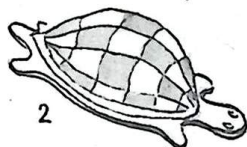
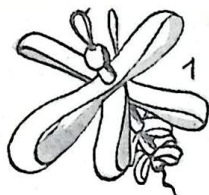
Ještě několikrát jsme chtěli sojku chytit, ale vždycky v poslední chvíli unikla.

A tak lítá sojka Máňa volně po zoologické zahradě a každé ráno volá na ošetřovatelku, aby jí hodila něco dobrého.

NA VÁŠ VÁNOČNÍ STROMEČEK

Ještě několik týdnů a váš vánoční stromeček se rozzáří světlem svíček, zaleskne se vánočními ozdobami a pod ním bude plno dárků. Vánoční stromek můžete obohatit vlastními ozdobami z barevných papírů, oříšků, ovoce.

Snadné a půvabné jsou hrozny z barevných papírových pásků, korálek, stébel a nití (1).

Želvičku si zhotovíme s přepulčeného ořechu, který omalujeme černou tuší. Tělíčko želvy vystříháme z tvrdšího papíru. Lepidlem přilepíme skořáčku na tělo (2).

Přehnutím papíru a vystřížením srdíčka dostaneme další ozdobu. Zpestříme ji barevným papírem, který nalepíme (3).

Z různých velikých krabiček můžete udělat barevné košíčky na drobné cukrovinky (4).

Pěkně vyhlíží i ořech zabalený do lesklého papíru nebo polepený barevnými papírky (obličej, hvězdička, sluníčko — 5). Papírový řetěz snadno dokážete (6).

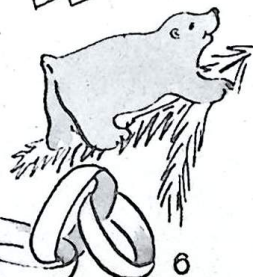
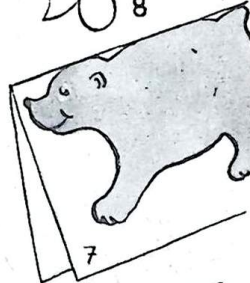
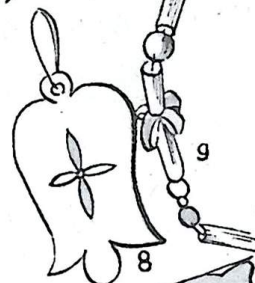
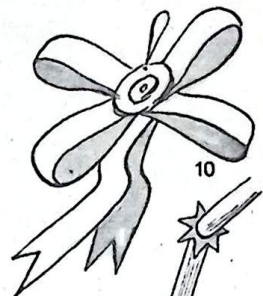
Působivou ozdobou vánočního stromku jsou figurky z papíru, které pokládáme na větvičky stromku. Obrys medvěda (lišky, zajíce) si nakreslíme na přeložený papír, vystříháme a omalujeme (7).

Podobně jako srdíčko vystříháme i zvoneček — 8 (květinu, jablíčko).

Ze slámečků, korálek, šípků, trnek a papíru je složen řetěz na obrázku č. 9.

Vhodně přeložené a slepené pásky papíru vám vytvoří hvězdičku (10).

Přejeme vám letos o vánocích pěkný stromeček a pod ním hodně dárků. Jaroslav Weigel

Toto číslo ilustroval Zdeněk Filip, str. 175 Jaroslav Weigel.

Řídí Jiří V. Svoboda s redakčním kruhem. (J. Alda, J. Binek, Dr. J. Červenka, V. Chmelíř, O. Kryštofek, J. Otčenášek, O. Syrovátka.) Technická redaktorka Olga Fischerová.

Vydává ÚV ČSM v Mladé frontě. Tiskne SVOBODA, grafický závod, n. p., Praha XVI. Toto číslo vyšlo 15. listopadu 1956. Vedoucí redaktor Jiří V. Svoboda. Cena jednotlivého čísla 60 hal. Redakce Štěpánská 61, Praha II, tel. 22-79-09. Administrace Praha 3 - Nové Město, tel. 22-41-41. Účet Státní banka československá č. 7-9404. Informace o předplatném pod každý poštovní úřad a doručovatel.

Rozšiřuje Poštovní novinová služba

A - 07525

VE DVOU SE TO LÉPE TÁHNE

NEBEZPEČNÝ OMYL

Přetištěno ze sovětského originálu